

OSTRAVSKÉ DNY

festival hudby dneška

2021

OSTRAVA DAYS

music of today festival

PÁ / FRI • 27. 8. 2021

Divadlo Jiřího Myrona / Jiřího Myrona Theatre

16:00

ZNÁMÉ NEZNÁMÉ

A KNOWN UNKNOWN

Jordan Dykstra – A Known Unknown (2016)

Jordan Dykstra (1985) je houslista a skladatel, který působí v Brooklynu. Zajímá jej vztah interpret-skladatel-posluchač a ve svém díle se jej snaží prozkoumávat pomocí využití konceptuálních, grafických a textových prvků. Jeho filmová hudba se objevila na četných filmových festivalech (Cannes, Sundance, Rotterdam, Tribeca, Toronto atd.) a autorovy komorní skladby zazněly v mnoha koncertních sálech po celém světě (Tokio, Reykjavík, Curych, Portland, Brusel, Berlín atd.). Dykstrovo CD *The Arrow of Time* (2020) bylo časopisem *The Wire* zařazeno mezi nejlepší alba v oblasti moderní kompozice a internetová platforma Bandcamp jej zahrnula do výběru Nejlepších alb soudobé hudby za rok 2020.

Kompozice *A Known Unknown* (Znamé Neznámé) kombinuje přesně vnotované (komponované) plochy a textové instrukce pro improvizaci. Toto šedesáti minutové dílo je rozděleno do deseti sekcí a osciluje mezi „Neznámými“ (improvizovanými) a „Znamými“ (ne-improvizovanými) částmi. Improvizace v „Neznámých“ sekcích je inspirována nebeskými událostmi a vesmírnými tělesy, jakými jsou gravitační síla, vznik hvězd, samotné hvězdy, planety, měsíce, pulsary (pulzující hvězdy), kvasary (extrémně svítivá jádra galaxií, v jejichž středu se nachází superobří černá díra), souhvězdí, nebuly (mračna plynů a prachových částic) či dopady astronomických těles; v kompozici se snažím tyto nebeské události a vesmírná tělesa „rozezvučit“.

Jordan Dykstra

Jordan Dykstra (1985) is a Brooklyn-based violist and composer exploring the performer-composer-listener relationship through the incorporation of conceptual, graphic, and text-based elements. His film music has been heard at numerous film festivals (Cannes, Sundance, Rotterdam, Tribeca, Toronto, etc.) and his chamber music has been programmed in venues around the world (Tokyo, Reykjavík, Zürich, Portland, Brussels, Berlin, etc.). Dykstra's album *The Arrow of Time* (2020) was listed as one of the best Modern Composition albums by *The Wire* and included in Best Contemporary Classical Albums of 2020 by Bandcamp.

A Known Unknown is a work which combines elements of through-composed notation and text-based instructions for improvisation. The 60 minute piece is divided into 10 sections and alternates between the "Unknown" (improvised) and "Known" (non-improvised) parts. The improvisation in the "Unknown" sections is inspired by (and attempts to sonify) celestial events such as the force of gravity, a stellar nursery, a star itself, a planet, a moon, a pulsar (a pulsating star), a quasar (an extremely luminous galactic nucleus with a supermassive black hole in the center), a constellation, a nebula (a cloud of gas and dust), and an impact event.

Jordan Dykstra

18:00

SOUND PLASMA – KONCERT MIKROTONÁLNÍ HUDBY / CONCERT OF MICROTONAL MUSIC

Tatjana Kozlova-Johannes – Black and White (2021)

Tatjana Kozlova-Johannes (1977) je estonskou skladatelkou ruského původu. Vyrůstala v pohraničních městech Narva a Ivangorod, která se nacházejí na hranici mezi Estonskem a Ruskem. V roce 1995 započala studium hudby na Hudební škole Georga Otse v Tallinu (Estonsko). V roce 1999 nastoupila na Estonskou hudební a divadelní akademii, kde studovala kompozici – nejprve ve třídě Jaana Räätse a od druhého ročníku u Heleny Tulve; pod jejím vedením později rovněž získala magisterský titul. Kozlova-Johannes si své vzdělání doplnila několika masterclassy, např. Bartók Festival (Maďarsko), Workshop pro mladé skladatele (Lotyšsko), Mezinárodní letní kurzy nové hudby v Darmstadtu (Německo). V letech 2003–2004 studovala u Fabia Niedera na Hudební konzervatoři Giuseppe Tartiniho v Terstu (Itálie). V současné době vyučuje kompozici na Hudební škole Georga Otse. Její díla byla provedena významnými soubory v Estonsku a v zahraničí, např. Ensemble U:, Resonabilis, Estonský národní symfonický orchestr, ICTUS, Klangforum Wien, Ensemble Phoenix Basel, Neue Vocalsolisten Stuttgart ad. V roce 2015 získala Výroční cenu Hudební nadace, která spadá pod Estonskou kulturní nadaci.

Estonské hudební informační centrum

Kompozice *Black and White* (Černá a bílá) sestává ze dvou částí (které mohou být uvedeny společně, anebo zvlášť). Hlavní myšlenka skladby pramení z mých úvah nad jevy spojenými s číslem dva. Toto číslo je spjato především s dualitou, partnerstvím, protiklady, konceptem jin a jang, s nocí a dnem. Černá a bílá, tyto dvě barvy se zdají být příhodnou dvojicí, která je schopna reprezentovat výše uvedené jevy. Jedná se rovněž o tzv. achromatické či „neutrální“ barvy, u nichž chybí barevný odstín. Černá barva vzniká v důsledku absence či kompletní absorpce viditelného světla, pohlcuje teplo a vyjadřuje temnotu, zoufalství a někdy dokonce hněv. Je též často spojována se smrtí, ale ve skutečnosti se jedná (oproti bílé) o barvu, která manifestuje život – černé smuteční šaty nosí na pohřbu ti, jež jsou stále naživu. V bílé barvě jsou všechny vlnové délky zastoupeny rovnoměrně, nepohlcuje žádnou barvu spektra a odráží je zpět do prostoru. Kombinuje všechny barvy viditelné lidskému oku, ale je značně nestabilní, prchavá, jaksi neohrazená a rozptýlená. Černá a bílá společně symbolizují věčný svár.

Tatjana Kozlova-Johannes

Tatjana Kozlova-Johannes – Black and White (2021)

Tatjana Kozlova-Johannes (1977) is an Estonian composer of Russian origin. She grew up in border towns Narva and Ivangorod, situated at the border between Estonia and Russia. In 1995, she decided to dedicate herself to music studies in Estonia, at Georg Ots Tallinn Music School. In 1999, she continued to study composition at the Estonian Academy of Music and Theatre, at first with Jaan Rääts and since her second year with Helena Tulve, obtaining later also a master's degree under her guidance. Kozlova-Johannes has supplemented herself in various masterclasses, including Bartók Festival (Hungary), Workshop for Young Composers (Latvia), International Summer Course for New Music in Darmstadt (Germany). In 2003–2004 she studied composition with Fabio Nieder at the Conservatory of Music Giuseppe Tartini of Trieste (Italy). Currently, she teaches composition at Georg Ots Tallinn Music School. Her works have been performed by several renown collectives in Estonia and abroad, including Ensemble U:, Resonabilis, Estonian National Symphony Orchestra, ICTUS, Klangforum Wien, Ensemble Phoenix Basel, Neue Vocalsolisten Stuttgart, etc. In 2015, she was awarded the Annual Prize of the Endowment for Music of the Cultural Endowment of Estonia.

Estonian Music Information Centre

Black and White consist of two movements (that can be played together or separately). The main idea derives from contemplation over concepts associated with number two. This number is primarily associated with duality, partnership, opposites, yin and yang, night and day. Black and white seemed to be a suitable pair of terms that refer to all the mentioned keywords. Black and white are achromatic or “colorless” colors, they have no hue. Black results from the absence or complete absorption of visible light, it retains heat, symbolizes darkness, despair, sometimes anger. Black is often associated with death, but in reality, unlike white, it is a life-affirming color – black mourning clothes are worn by survivors. White reflects all waves of light equally, it does not absorb any color in the spectrum, reflecting light back into the world. White combines all the colors visible to the human eye, but it is uniquely unstable, elusive, boundless and diffuse. Together, black and white symbolize eternal struggle.

Tatjana Kozlova-Johannes

Marc Sabat – Fleeting flight sleeping woke (2021)

Marc Sabat (1965) je kanadský skladatel ukrajinského původu, který žije od roku 1999 v Berlíně. Tvoří koncertní díla a instalace, pro něž čerpá inspiraci ze svého výzkumu rezonančních vlastností a percepčních charakteristik přirozeného ladění a vztahuje se při tom k různým hudebním žánrům – folku, experimentální a klasické hudbě. Často spolupracuje s dalšími umělci; vyhledává interakce s hudebníky a tvůrci z vizuálních a

literárních oborů ve snaze objevit průsečíky v různých odvětvích a navázat tak dialog mezi rozličnými uměleckými formami a odlišnými kulturními tradicemi. Jeho díla jsou uváděna po celém světě. Sabat studoval skladbu, hru na housle a matematiku na University of Toronto, Juilliard School v New Yorku a na McGill University; rovněž studoval soukromě skladbu u Malcolma Goldsteina, Jamese Tenneyho a Waltera Zimmermanna. Společně s Wolfgangem von Schwinitzem vyvinul notační systém přirozeného ladění (*Extended Helmholtz-Ellis II Pitch Notation*) a je průkopníkem hudby psané a hrané v mikrotonálním přirozeném ladění. Vyučuje skladbu a intonační teorii a praxi na Universität der Künste v Berlíně.

Ve skladbě *Fleeting flight sleeping woke* je uplatněna plynule se měnící sekvence vícezvuků přirozeného ladění, jejichž složení je filtrováno vybranými prvočíslly: 2, 3, 7, 13, 17, 19, 23, 29, 41, 47. Zdůrazněny jsou ty souzvuky, které se značně přibližují harmonické řadě v rámci šestinotového ladění, kdy je oktáva rozdělena na 36 stejných dílů. Je to jeden ze systémů ladění, jež ve své tvorbě uplatňoval Alois Hába – pro interpretaci skladeb v tomto ladění nechal postavit speciální šestinotové harmonium, které můžete slyšet během dnešního koncertu.

Marc Sabat

Marc Sabat – *Fleeting flight sleeping woke* (2021)

Canadian composer of Ukrainian descent Marc Sabat (1965) has been based in Berlin since 1999. He makes pieces for concert and installation settings, drawing inspiration from investigations of the sounding and perception of Just Intonation and relating to various music forms – folk, experimental and classical. He is a frequent collaborator, seeking interactions with other musicians and with artists of visual and literary modes to find points of shared exploration and dialogue between various forms of experience and different cultural traditions. His works are presented internationally. Sabat studied composition, violin and mathematics at the University of Toronto, at the Juilliard School in New York, and at McGill University, as well as working privately with Malcolm Goldstein, James Tenney and Walter Zimmermann. Together with Wolfgang von Schweinitz he developed the *Extended Helmholtz-Ellis II Pitch Notation* and is a pioneer of music written and performed in microtonal Just Intonation. He teaches composition and the theory and practice of intonation at the Universität der Künste Berlin.

Fleeting flight sleeping woke encases a flowing sequence of many-toned just intonation harmonies filtered by selected primes: 2, 3, 7, 13, 17, 19, 23, 29, 41, 47. Highlighted sounds are those which are very nearly true to the harmonic series within the tempered 36-equal division octave employed by Alois Hába upon his specially built harmonium featured in this program.

Marc Sabat

Gérard Pape – Antichrist-Fresco (2021)

Gérard Pape (1955, Brooklyn, New York) získal v roce 1976 bakalářský titul v oboru psychologie na Kolumbijské univerzitě a v té době začal též docházet na soukromé lekce kompozice k Davidu Winklerovi. Dále studoval elektronickou hudbu u George Wilsona v analogových a digitálních studiích Michiganské univerzity. Je autorem mnoha děl zahrnujících kompozice pro orchestr, komorní skladby, elektronická díla pro nástroje, hlas a/nebo magnetofonovou pásku. V letech 1991–2007 působil jako ředitel Ateliers UPIC/CCMIX (Centrum pro hudební kompozici Iannis Xenakis) a následně roku 2007 založil ansámbl CLSI (Cercle pour la Libération du Son et de l'Image – volně přeloženo jako „Spolek pro osvobození zvuku a obrazu“). Hudební vydavatelství Mode Records v letech 1992, 1998, 2006 a 2015 vydalo Papeho autorská CD. Jeho další monografická CD vyšla v roce 2007 ve vydavatelství Edition Modern a v roce 2015 pod Stradivarius Records. Papeho spisy byly publikovány v roce 2015 ve dvojjazyčné knize *Musipoesci*, která rovněž obsahuje muzikologické texty o jeho díle. V roce 2021 vyjdou dvě další nahrávky skladatelovy hudby – jedna bude zahrnovat elektronickou kompozici *Heliophonie* (Mode Records) a na druhé se objeví autorova komorní díla z let 2018–2021, tato deska se bude jmenovat *Strange Emergence* (ACEL label, Paříž). V září 2021 bude v celosvětové distribuci vydána digitální verze Papeho megaopery *Le Purgatoire*, která trvá 7 hodin (Musica Presente label, Řím).

Kompozice *Antichrist-Fresco* (Antikrist-Freska) představuje zvukovou evokaci slavného filmu *Antikrist* Larsa von Triera. Podobně jako tento film, který mě inspiroval, je i skladba *Antikrist-Freska* odvozena z formálního schématu uvedeného ve von Trierově scénáři: *Prolog* (Preludium), *Žal*, *Bolest*, *Zoufalství*, *Tři žebráci*, *Epilog* (Postludium). Toto krátké dílo lze také považovat za jistou kompoziční „etudu“ pro operní adaptaci založenou na uvedeném filmu, jež v současné době připravuji. Ve skladbě *Antikrist-Freska* je šestinotónové harmonium určitým zvukovým „protagonistou“, kterého doprovází soubor osmi hudebníků. Hráč na harmonium a osm instrumentalistů ve skladbě fungují podobně jako sbor ve starořecké tragédii – vyjadřují trýznivé emoce pramenící z ohromného lidského neštěstí, jež zachycuje film *Antikrist*. Oproti plánované opeře se kompozice *Antikrist-Freska* nesnaží vyjádřit intenzivní dramatickosti von Trierova scénáře pomocí slov, ale je založena na kombinaci instrumentálních a nonverbálních zvuků či fonémů.

Gérard Pape

Gérard Pape – Antichrist-Fresco (2021)

Gérard Pape (1955, Brooklyn, New York) graduated with a B.A. in Psychology from Columbia University in 1976, while simultaneously beginning private composition lessons with David Winkler. He studied electronic music with George Wilson in the analog and digital studios of the University of Michigan. He has composed works for orchestra,

chamber music, and electronic works for instruments, voice and/or tape. Pape was director of the Ateliers UPIC/CCMIX (Center for the Composition of Music Iannis Xenakis) from 1991 to 2007 and he founded the ensemble CLSI (Circle for the Liberation of Sound and Image) in 2007. Monographic CDs of Pape's music came out on Mode Records in 1992, 1998, 2006 and 2015. Another monographic CDs of his music came out in 2007 on Edition Modern and in 2015 on Stradivarius Records. A bi-lingual book of Pape's texts as well as musicological texts about his work, *Musipoesci*, was published in 2015. Two further CDs of Pape's music will come out in 2021: one of his electronic music called *Heliophonie* on Mode Records, and one with recent chamber works composed from 2018 to 2021 called *Strange Emergence* on the ACEL label (Paris). In September 2021, Pape's mega-opera *Le Purgatoire* (which lasts 7 hours) will be digitally released worldwide on the Musica Presente label (Rome).

Antichrist-Fresco is an evocation in sound of the famous film by Lars von Trier, *Antichrist*. Like the film that inspired it, *Antichrist-Fresco* follows the same form as described by von Trier in the film's scenario: *Opening* (Prélude), *Grief, Pain, Despair, The Three Beggars*, and *Closing* (Postlude). This short musical work may be considered as a kind of étude for the operatic adaptation based on von Trier's film, that is being composed presently. In *Antichrist-Fresco*, the sixth-tone harmonium is a kind of sonic protagonist who is accompanied by an ensemble of 8 instruments. The harmonium player and all 8 instrumentalists function as a kind of Greek chorus expressing the powerful emotions that the horrific human tragedy of *Antichrist* evoke. Unlike the opera *Antichrist*, *Antichrist-Fresco* relies on a combination of instrumental and non-verbal sounds and phonemes, rather than words, to evoke the intense drama of von Trier's scenario.

Gérard Pape

Arash Yazdani – contains strong emotions and explicit sounds (2021)

Arash Yazdani (1985) je skladatel a dirigent působící v Estonsku. Studoval na několika školách, kupříkladu na Royal College of Music ve Stockholmu, Hochschule für Musik v Basileji či Estonské hudební a divadelní akademii; získal několik titulů v oborech hra na klavír, hra na kontrabas, dirigování orchestru či skladba. Je uměleckým vedoucím festivalu Sound Plasma, který je zaměřen na mikrotonální hudbu a koná se v Berlíně a Tallinnu. Dále je uměleckým vedoucím a dirigentem souboru Ensemble for New Music Tallinn a jako dramaturg spolupracuje s několika evropskými hudebními festivaly. Pro autorovu hudbu je příznačné využití akustických a psychoakustických jevů, které jsou aplikovány na hudební strukturu, či vytváření jedinečných posluchačských zážitků za pomoci hudebních nástrojů. V roce 2018 byla jeho orchestrální kompozice *NAKBA* vybrána estonskou veřejnoprávní rozhlasovou a televizní společností ERR, aby reprezentovala Estonsko na Mezinárodní skladatelské tribuně 2019. Yazdani vyhrál první

cenu ve skladatelské soutěži Welcoming Maqam, jež se konala v Berlíně v roce 2016. První cenu získal také ve skladatelské soutěži Speech, Text, Silence pořádané souborem Lemniscate v Basileji roku 2015. V tom samém roce obdržel čestný diplom ve skladatelské soutěži Sergeje Slonimského; je rovněž držitelem ceny Gold Coin National Award, kterou íránské Ministerstvo kultury uděluje nejlepším absolventům uměleckých oborů.

contains strong emotions and explicit sounds (obsahuje silné emoce a explicitní zvuky) – autor považuje název skladby za všehájící.

Arash Yazdani

Arash Yazdani – contains strong emotions and explicit sounds (2021)

Arash Yazdani (1985) is Estonian-based composer and conductor. He has studied at, among others, The Royal College of Music in Stockholm, Hochschule für Musik Basel and Estonian Academy of Music and Theatre; and has earned degrees in piano, double bass, orchestral conducting and composition. He is artistic director of Sound Plasma, festival for alternative intonation music in Berlin and Tallinn, and artistic director and conductor of Ensemble for New Music Tallinn; he collaborates as curator with several music festivals in Europe. Yazdani's music is recognised by its application of the acoustic and psycho-acoustic phenomena on the fabric of music, and creating unique hearing experience with the use of instruments. His 2018 orchestra piece, *NAKBA*, was selected to represent Estonia in the International Rostrum of Composers 2019 by Estonian Public Broadcasting. He won the first prize at composition competition Welcoming Maqam in Berlin 2016. He also received e.g. first prize at Speech, Text, Silence composition competition of ensemble Lemniscate in Basel in 2015, honorary diploma from Sergei Slonimsky composition competition 2015, or Gold Coin National Award for best art school diploma from Iranian ministry of culture.

contains strong emotions and explicit sounds – the composition's title is self-explanatory.

Arash Yazdani

Klaus Lang – QVIS EST. (2021)

Rakouský skladatel Klaus Lang (1971) nechápe hudbu jako médium, které by mělo vyjadřovat jakýkoliv mimohudební obsah (politické či filozofické myšlenky, společenské změny atd.). Namísto toho ji pojímá jako nezávislý a soběstačný akustický objekt. Vnímaný a prožívaný zvuk se stává časovým fenoménem – „slyšitelným časem“. Pro Klause Langa („klanga“) představuje čas, který se vyjevuje ve znějícím zvuku, samotnou podstatu hudby. Když jsme v kontaktu s uměleckým dílem, je možné zpomalit nebo dokonce pozastavit náš hektický svět a přeměnit tak právě probíhající okamžik ve věčnost

a nekonečno. Vědomí toho, že jsou naše životy časově ohraničeny, umocňuje naši touhu po pocitu „bezčasovosti“, který lze zakusit při poslechu hudby – v její kontinuitě či překvapivém vývoji. Klaus Lang vystudoval kompozici na Univerzitě hudebních a dramatických umění ve Štýrském Hradci (Grazu) a rovněž absolvoval studium hry na varhany, které se dodnes aktivně věnuje jako interpret a improvizátor. Od roku 2006 je profesorem na výše zmíněné univerzitě ve Štýrském Hradci (Grazu).

QVIS EST. – Nágárdžunovy dvě otázky. Velkému indickému filozofovi Nágárdžunovi (c. 150–250 n. l.) se jednou zjevil samotný Buddha, který mu řekl: „Jelikož jsi vykonal mnoho znamenitých činů, na výraz vděčnosti jsem připraven odpovědět ti na dvě otázky.“ Nágárdžuna nechtěl tuto jedinečnou příležitost promarnit, dlouho a usilovně přemýšlel a nakonec Buddhovi položil tyto dvě otázky: „Jaká je nejlepší otázka, na kterou bych se mohl zeptat, a jaká je na ni nejlepší odpověď?“ Buddha mu odpověděl: „To byla ta nejlepší otázka a toto je ta nejlepší odpověď.“

Dnešní doba před nás staví mnoho zdánlivě neřešitelných otázek a problémů – mnohé z nich ani nebylo možné předpokládat a přesto ovládají naše myšlenky a životy. Rovněž se ptáme sami sebe, co je nejdůležitější otázkou našich životů a jak s touto otázkou souvisí umění a hudba?

Klaus Lang – QVIS EST. (2021)

Klaus Lang (1971) does not treat music as a vessel for extra-musical content like politics, philosophy, social change, etc. Instead, he sees it as an independent, self-sufficient acoustic object. Sound, explored through aural experience, becomes a temporal phenomenon – “audible time”. That is to say that for Klaus Lang (“klang”), time manifesting itself in sound is the very substance of music. When we commune with a work of art, it is possible to slow our hectic world down or suspend its movement altogether, transforming it into eternity and infinity. The knowledge that our lives must come to an end amplifies our yearning for timelessness that can be found in music – in its continuity and its surprising turns. Klaus Lang holds a degree in composition from the University of Music and Performing Arts in Graz; he also trained as an organist and remains an active organ player and improviser. In 2006 Lang was appointed as professor of composition at the above mentioned university in Graz.

QVIS EST. – Nāgārjuna’s two questions. The Buddha himself once appeared to the great Indian philosopher Nāgārjuna (c. 150–250 CE). He said, “Since you have done such great work, I would like to answer two questions in gratitude to you.” Nāgārjuna, not wanting to waste this unique opportunity, thought long and hard and finally asked the following two questions: “What is the best question I could possibly ask and what is the best answer to it?” The Buddha answered him: “That was the best question and this is the best answer.”

Today we live in a time in which many seemingly unsolvable questions and problems, which we have never expected, dominate our thoughts and lives. We also ask ourselves, what is the most important question in our lives and how does art and music relate to this question?

Elis Hallik – Touching the First Sounds (2019)

Elis Hallik (1986) započala studium kompozice v roce 2008 na Estonské hudební a divadelní akademii ve třídě Heleny Tulve a v roce 2015 zde získala magisterský titul (pod vedením Heleny Tulve a Toiva Tuleva). V letech 2012–2013 si prohloubila své znalosti a dovednosti na Conservatoire National Supérieur Musique et Danse v Lyonu jako studentka Michela Tadiniho a Roberta Pascala. Zúčastnila se několika masterclassů pod vedením umělců jako Fabio Cifariello Ciardi, Luca Francesconi, Jean Geoffroy, Ferdinando Nazzaro, Klaus Lang ad. Hallik na Tallinské univerzitě rovněž získala bakalářský titul v oboru estonská filologie, s doplňujícím zaměřením na audiovizuální kompozici. Autorčina díla byla prezentována např. na festivalu ManiFeste IRCAM, Mezinárodním festivalu soudobé hudby Afekt, festivalu Estonské dny hudby ad. Její orchestrální kompozice byly provedeny např. Estonským národním symfonickým orchestrem (dirigent Baldur Brönnimann), Tallinským komorním orchestrem (Atvars Lakstīgala), souborem Sinfonietta Rīga (Erki Pehk) ad. V roce 2014 získala její skladba *Impacts* první cenu na Mezinárodní letní akademii (ISA) pořádané Univerzitou hudebních a dramatických umění ve Vídni. V roce 2017 Hallik úspěšně reprezentovala Estonsko na Mezinárodní tribuně skladatelů v Palermu. V roce 2017 byla autorka vybrána do skupiny 10 tvůrců, jež měli napsat novou orchestrální kompozici pro festival ManiFeste IRCAM (Hallik vytvořila skladbu *Fluchtpunkt*); díla byla následně provedena Filharmonickým orchestrem Radia France (dirigent Pierre-André Valade).

Estonské hudební informační centrum

Prvotním impulzem ke vzniku skladby *Touching the First Sounds* byla myšlenka vytvořit kompozici přímo pro Ensemble for New Music Tallinn a saxofonistu Marcuse Weisse. K příležitosti uvedení díla v rámci festivalu Ostravské dny jsem o něm chtěla napsat nový text, nakonec jsem však Arashi Yazdanimu poslala popis této své snahy – připadalo mi to jako nejvhodnější podoba programového textu: „Sedím ve velmi starém domě na ostrově Kihnu, jedná se o dům mé babičky, dorazila jsem na toto místo, abych napsala anotaci ke své skladbě. Dům je prázdný a plný pavučin. Nikdo zde již delší dobu nežije; čas se zde zastavil, hodiny, kalendář, tužka s poznámkami na stole... Poslouchám svou skladbu. Připadá mi, že jde o hudbu, která v tomto prostředí působí příliš moderně a zároveň se do těchto starobylých prostor dokonale hodí, jako kdyby byla určena právě pro ně. Zbožňuji toto dílo a jeho nahrávku; je to opravdu dojemné. Možná, že zde, na základě tohoto zážitku, nějaký čas setrvám ;))“

Vybavuji si, že jsem si práci na této skladbě neskutečně užila. Připadalo mi to, jako kdyby si zvuky a tóny samy razily cestu zvláštní zvukovou krajinou. Každý nástroj má v tomto zvukovém ekosystému svou nezastupitelnou roli. Ačkoliv se občas může zdát, že je saxofonový part poněkud „zastřený“ či „zahalený“, poté, co na sebe tento nástroj na několika místech dila výrazněji upozorní, začne být jeho vůdčí úloha evidentní – tento způsob práce však dodává saxofonovému partu poněkud ambivalentní ráz.

Elis Hallik

Elis Hallik – *Touching the First Sounds* (2019)

Elis Hallik (1986) started her composition studies in the Estonian Academy of Music and Theatre in 2008 with Helena Tulve and obtained a Master's Degree there in 2015 under the tutelage of Helena Tulve and Toivo Tulev. During 2012–2013, she improved her skills at Conservatoire National Supérieur Musique et Danse in Lyon as a student of Michele Tadini and Robert Pascal. She has participated in several masterclasses with teachers like Fabio Cifariello Ciardi, Luca Francesconi, Jean Geoffroy, Ferdinando Nazario, Klaus Lang, etc. Hallik also has a Bachelor's Degree in Estonian philology from Tallinn University, where her additional speciality was audiovisual composition. Hallik's works have been in the programmes of e.g. IRCAM's ManiFeste Festival, the International Contemporary Music Festival Afekt, the Estonian Music Days Festival, etc. Her orchestral works have been performed by e.g. the Estonian National Symphony Orchestra (conductor Baldur Brönnimann), the Tallinn Chamber Orchestra (Atvars Lakstīgala), Sinfonietta Rīga (Erki Pehk), etc. In 2014, her piece *Impacts* achieved the first prize at the International Summer Academy (ISA) of the University of Music and Performing Arts in Vienna. In 2017, Hallik successfully represented Estonia at the International Rostrum of Composers in Palermo. In 2017, she was selected to be among ten composers whose new orchestral piece (*Fluchtpunkt*) was played by L'Orchestre philharmonique de Radio France under the baton of Pierre-André Valade at the IRCAM's ManiFeste Festival.

Estonian Music Information Centre

The starting point for *Touching the First Sounds* was the idea of writing for Ensemble for New Music Tallinn and saxophonist Marcus Weiss. For the present performance at the Ostrava Days Festival, I wrote to Arash Yazdani about what seemed most appropriate for the programme notes: "I am sitting in a very old house in Kihnu, my grandmother's house in fact, where I came to write the annotation. The house is empty and full of cobwebs. No one has lived here for a long while; time has stood still, the clocks, the calendar, the pencil with notes on the table... I am listening to the piece. I think this kind of music is very new here, but at the same time it fits so well, like it was meant for this place. I love the piece and the performance; it is really touching. Maybe I will stay here for some time, thanks to this experience ;))"

What I recall is how much I really loved the process of writing this piece. It felt to me as if the sounds and timbres guided their way through this specific sound landscape. Every instrument has its role in this sound ecosystem. Even though the saxophone part is sometimes veiled, after revealing itself at some points, the importance of it being a guide becomes apparent, leaving the nature of the part quite ambivalent.

Elis Hallik

Alois Hába – Šest skladeb pro šestinotónové harmonium nebo smyčcový kvartet, op. 37 (1928)

Kompoziční dráha Aloise Háby (1893–1973) započala ve Vídni, kde žil od roku 1914. Studoval tam skladbu u Franze Schrekera, který byl ve své době znám jako radikální modernista. Koncem 20. let následoval Hába Schrekera do Berlína. Během svého pobytu ve Vídni se Hába stal součástí okruhu stoupenců Arnolda Schönberga, jehož koncerty pravidelně navštěvoval. Tam se seznámil s Hansem Eislerem, který studoval Schönberga, a navázal s ním celoživotní přátelství. Oba je spojoval zájem o atonální a dodekafonickou hudbu, stejně jako levicová politika. Bylo to právě v této době, kdy Hába vstoupil do komunistické strany. Hábov světový názor a jeho filozofické inklinace z něj dělají naprosto výjimečnou osobnost. Vedle krajně levicových názorů byl též úzce spojen s antroposofickým hnutím Rudolfa Steinera a navíc (do určité míry) oddaným křesťanem. Hába byl jedním z prvních mikrointervalových skladatelů a teoretiků. V roce 1922 vydal v češtině významný text o mikrointervalech: *Harmonické základy čtvrttónové soustavy*. O rok později se setkal s Ferrucciem Busonim, který užíval mikrointervalový šestinotónový systém a Hábu s ním seznámil. Setkání s Busonim, který byl v té době jedním z nejznámějších žijících skladatelů, bylo pro Hábu velkým povzbuzením k tomu, aby se nadále zabýval mikrointervaly. Hába se poprvé ocitl na světové hudební scéně provedením svého čtvrttónového *Smyčcového kvartetu č. 3* na festivalu v Donaueschingenu v roce 1923. Po mnichovské premiéře své čtvrttónové opery *Matka* v roce 1931 se Hába stal jedním z nejznámějších avantgardních skladatelů své generace. Po nástupu nacistů k moci počátkem 30. let se Hába přestěhoval z Berlína do Prahy. Když se v roce 1933 stal Josef Suk ředitelem Pražské konzervatoře, Hába byl na této škole jmenován profesorem. Na konzervatoři založil Oddělení čtvrttónové a šestinotónové hudby.

Šest skladeb pro šestinotónové harmonium nebo smyčcový kvartet, op. 37 Aloise Háby zůstává i takřka po sto letech od jejich zkomponování kompozicemi stejně unikátními jako nástroje určené k jejich interpretaci. Šestinotónových harmonií není na světě mnoho a skladeb napsaných pro ně je snad ještě méně. Samotná existence těchto harmonií je naprosté většině hudebníků i skladatelů utajena a většímu rozšíření a zájmu jistě nepomáhá ani komplikovanost hry a jejich neobvyklý zvuk. Dnešnímu posluchači *op. 37*

naznačuje, jakým způsobem Alois Hába uvažoval, co zamýšlel do budoucna a jaké byly tehdejší zvukové možnosti. Současní skladatelé mají díky stále se zlepšujícím technickým možnostem elektronických nástrojů větší možnosti užití mikrintervalů ve svých skladbách a někteří toho i hojně využívají.

Miroslav Beinhauer

Alois Hába – Six compositions for sixth-tone harmonium or string quartet, op. 37 (1928)

The compositional career of Alois Hába (1893–1973) began in Vienna, where he resided beginning in 1914. He studied composition with the radical modernist Franz Schreker, whom he followed from Vienna to Berlin in the late 1920's. While in Vienna, Hába became part of a circle of followers of Arnold Schönberg, whose concerts he regularly attended. He also met and struck up a lifelong friendship with Hanns Eisler, who studied under Schönberg in Vienna. Hába and Eisler shared interests in atonal and dodecaphonic principles in music, as well as in leftist politics. Hába joined the communist party during this time. Hába's philosophical ties and world views extended beyond his radical leftist beliefs. He was also closely associated with Rudolf Steiner's Anthroposophical movement, and was (to an extent) a devout Christian. Hába was one of the first microtonal composers and theorists. In 1922, he published *Harmonic Essentials of the Quarter-tone System* (*Harmonické základy čtvrttónové soustavy*), an important treatise on microtonality. The next year, Hába met Ferruccio Busoni, who introduced Hába to a microtonal sixth-tone system, and encouraged him to continue to focus on microtonality. Hába gained worldwide recognition after a performance of his quarter-tone *String Quartet No. 3* at the festival in Donaueschingen in 1923. By 1931, after the Munich premiere of his quarter-tone opera *Mother* (*Matka*), Hába was one of the best-known avant-garde composers of his generation. In the early 1930's, as the Nazis came to power in Germany, Hába moved from Berlin back to Prague. When Josef Suk became the director of the Prague Conservatory in 1933, Hába was made a full professor and established the Department of Quarter-tone and Sixth-tone Music there.

After nearly hundred years since it was composed, *Six compositions for sixth-tone harmonium or string quartet, op. 37* of Alois Hába still remains as unique as the instruments for which it was written. There are not many sixth-tone harmoniums in the world and there are most likely even less compositions written for them. The vast majority of musicians and composers are completely oblivious to the very existence of these harmoniums and the complexity of playing this instrument and its unusual sound certainly do not help to raise the awareness and promote interest in it. *Op. 37* indicates to the listener today what Alois Hába thought in terms of music, what directions he intended to take in the future and what the sound possibilities of his time were. Due to the ever-improving technical possibilities of electronic instruments, contemporary composers have much better possibilities of using microintervals in their compositions and some of them make ample use of them in the present.

PÁ / FRI • 27. 8. 2021

Kostel sv. Václava / St. Wenceslas Theatre

21:00

BLACK ANGELS SONGS

Miroslav Tóth – Black Angels Songs (2020–2021)

Miroslav Tóth (1981) je skladatel a saxofonista narozený v Bratislavě. Absolvoval doktorské studium skladby na Akademii múzických umění v Praze u Michala Rataje. Magisterské studium dokončil na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě u Vladimíra Godára; do třetího ročníku studoval u Jevgenije Iršaie. V jeho kompozičních začátcích jej vedl Ilja Zeljenka. Je rovněž absolventem hudební vědy na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Tóth je autorem jednoaktové opery *Záhada tyče*, opery *Zázračná tyč pro úředníky ve veřejných institucích*, třech video oper – *Zub za zub*, *Oko za oko* a *Tyč*, a nedokončené opery *Outpark*. Jeho skladbu *The Quartet of Tentacles Reaching Out* provedl Kronos Quartet. Dále je např. autorem kompozice *Teorie absolutního smutku* pro soprán a orchestr, kabaretní suitu *BallOnAir* či *Requiem za mafiána* pro sbor a cappella a kontratenoristu. V roce 2018 získal cenu Radio_Head Awards za elektroakustickou skladbu *Kyberpunkomša*. Je členem kapel Shibuya Motors, Thisnis, Frozen Wigwam nebo Funeral Marching Band. Jako saxofonista, extenzivní zpěvák či soundpaintingový dirigent se zaměřuje na volnou improvizaci, na hudbu s přesahem do grafických partitur a také na otevřená díla. Vytvořil hudbu k několika celovečerním filmům. Pravidelně spolupracuje např. s Ivanem Ostrochovským nebo Robertem Kirchhoffem. V roce 2020 byla jeho opera *Muž v skafandri* uvedena na festivalu NODO.

Hudební dílo *Black Angels Songs* je rozděleno na dvě knihy. *BOOK I* je souborem devíti aluzivních válečných a pohřebních skladeb. Ty autor později použil na resampling a granulární syntézu prostřednictvím elektroniky v druhé části smyčcového kvarteta – *BOOK II*. Tato část je výrazově explozivním a zvukově masivnějším protikladem první části. Vznikly tak dvě odlišné části díla – první jako reminiscence na zapomenutou minulost a druhá jako připomínka zcizené přítomnosti. Skladbu uzavírá krátký, avšak sugestivní komentář Fedora Gála. Kompozice je inspirovaná dílem George Crumba *Black Angels*, od jehož vzniku nedávno uplynulo půlstoletí. Autor se rozhodl svou skladbu věnovat rodičům Egona a Fedora Gála – Vojtěchu Gálovi, který byl zastřelen na pochodu smrti ze Sachsenhausenu, a Barboře Gálové, jež sama vychovala dva syny. Skladbu interpretují (a též se podíleli na její nahrávce) koncertní muzikanti, kteří při této příležitosti zformovali soubor Dystopic Requiem Quartet (David Danel, Anna Veverková, Peter Zwiebel a Andrej Gál).

Miroslav Tóth – Black Angels Songs (2020–2021)

Miroslav Tóth (1981) is a composer and saxophonist hailing from Bratislava. He finished his PhD studies (composition) at HAMU in Prague under Michal Rataj. Before, he studied composition at VŠMU in Bratislava under Vladimír Godár and in the first three years he studied under Evgeni Irshai. In his compositional beginnings, he was mentored by Ilja Zelenka. He is also a graduate of musicology at the Comenius University in Bratislava. Tóth is the author of the one-act opera *Mystery of a Bar*, the opera *A Miraculous Bar for Clerks in Public Institutions*, three video operas – *A Tooth for a Tooth*, *Eye for an Eye* and *The Pole*, and an unfinished opera *Outpark*. His composition *The Quartet of Tentacles Reaching Out* was performed by Kronos Quartet. Furthermore, he is the author of the composition *Theory of Absolute Sadness* for soprano and orchestra, the cabaret suite *BallOnAir* or *Requiem za mafiána* (*Requiem for Mafioso*) for a cappella choir and contra tenor. In 2018, he won a *Radio_Head* award for his electroacoustic composition *Kyberpunkomša* (*Cyber-Punk-Ceremony*). He is a member of the bands *Shibuya Motors*, *Thisnis*, *Frozen Wigwam*, and *Funeral Marching Band*. As a saxophonist, singer and soundpainting conductor, he focuses on free improvisation, music using graphic scores that overlaps into the visual sphere, and on works with some degree of openness. He has composed music to several feature films and regularly collaborates with Ivan Ostrochovský and Robert Kirchhoff. In 2020, his opera *The Man in a Space Suit* was premiered at the NODO festival.

The musical work *Black Angels Songs* is divided into two books. *Book I* is a collection of nine compositions that allude to war and funerals. The music material from these compositions is later used by the author for resampling and granular synthesis using electronics in the second part of the string quartet – *Book II*. This part is an expressively explosive and sonically massive counterpart of *Book I*. The work therefore features two contrasting parts – the first acts as a reminiscence of the forgotten past and the second as a reminder of the alienated present. The piece is inspired by the work of George Crumb *Black Angels* which recently celebrated its half-century anniversary. The author decided to dedicate his composition to the parents of Egon and Fedor Gál – Vojtěch Gál who was shot dead on the death march from Sachsenhausen, and Barbora Gál, who raised both their sons on her own. The work will be performed by concert musicians (also featured on the recording) who used this opportunity to form the *Dystopic Requiem Quartet* (David Danel, Anna Veverková, Peter Zwiebel, and Andrej Gál).